

De Dordtse Synode

Achtergrondinformatie

In 1604 vond aan de 29 jaar jonge universiteit van Leiden een heftig debat plaats tussen de hoogleraren in theologie Jacobus Arminius (1560-1609) en Franciscus Gomarus (1563-1641). Volgens Arminius zou God alle ware gelovigen in genade aanvaarden. Gomarus daarentegen verkondigde dat die toelating door God was voorbeschikt. Hij stelde dat het geloof het gevolg was van Gods genade. Als dat andersom was, dan zou volgens Gomarus God afhankelijk worden van het menselijke handelen, iets dat hij voor onmogelijk hield. Arminius vond daarnaast dat Gods Woord (de Bijbel) van groter belang was dan de catechismus en de teksten over de belijdenis. Alle mensen die naar Gods Woord luisterden, zouden van Arminius toegelaten kunnen worden tot de protestantse kerk. Gomarus wilde geen ruimte geven aan alle gelovigen. Volgens Gomarus was dat een paapse opvatting. De volgelingen van Arminius werden arminianen genoemd en die van Gomarus gomaristen. Doordat de gomaristen voortdurend verkondigden dat de arminianen terug wilden naar een 'paapse traditie' koos veel protestants kerkvolk de kant van de contraremonstranten.¹ De Synode van Dordrecht, ook wel Dordtse Synode, was een landelijke kerkvergadering die een einde moest maken aan het conflict tussen remonstranten en contra-remonstranten. Duurde van 13 november 1618 tot 29 mei 1619.²

Contra-remonstranten winnen

De remonstrantse standpunten werden door de synode verworpen. De volgens de synode juiste leer werd verwoord in de Dordtse Leerregele. Na afloop van de synode werden enkele honderden remonstrantse predikanten uit de Republiek verbannen. Johan van Oldenbarnevelt, de tot dan machtigste politicus van de Republiek en sympathiserend met de remonstranten, werd twee maanden vooraf aan de synode gearresteerd en vlak voor het einde ervan onthoofd. De rechtsgeleerde Hugo de Groot werd op dezelfde dag gearresteerd en kreeg een levenslange gevangenisstraf, maar wist uiteindelijk in een boekenkist te ontsnappen. Als een van de belangrijkste besluiten van de synode wordt het verstrekken van een opdracht beschouwd om een zo getrouw mogelijke vertaling van de Bijbel uit te geven. Dit resulteerde in de uitgave van de Statenbijbel. De uitkomst van de synode leidde direct tot de oprichting van de Remonstrantse Broederschap. De Synode van Dordrecht was de eerste internationale protestantse kerkvergadering en de enige gedurende het ancien régime.³

De dag zelf

Op 13 november 1618 gaat de Synode van Dordrecht van start. Een dienst in de Grote Kerk is de aftrap, speciaal voor de buitenlandse afgevaardigden wordt een openingsbijeenkomst gehouden in de Augustijnenkerk. „Zeker hier in de stad was het een sensatie. Zo'n 120 theologen, hoogleraren en politici komen naar Dordrecht. Die moesten allemaal logeren bij burgers. De Engelsen sliepen bijvoorbeeld bij Johan Berck in de Berckepoort, de Zwitsers in Huis Cronenburgh en de Franstaligen in de Franse school.”

Na de openingsdienst komen de deelnemers in de Kloveniersdoelen samen voor maar liefst 180 zittingen. „Het werd ook wel omschreven als een soort theater. Beneden zaten de deelnemers aan de Synode. In het midden de vijftien remonstranten. We weten ongeveer hoe het eruit zag. Er lagen kussens op de banken en er stonden kaarsen in de ruimte. Ook weten we dat het een erg strenge

---

¹ 'Synode van Dordrecht', Wikipedia.org.

² 'Synode van Dordrecht (1518-1519)', Historiek.net.

³ 'Synode van Dordrecht', Wikipedia.org.

winter was. Ze hadden wel verwarming in de zaal, een open haard en stoofjes, maar waarschijnlijk zaten ze te blauwbekken van de kou."

„Er was ook een publieke tribune waar mensen de vergaderingen konden volgen. En die mensen kwamen, absoluut. Dordrecht was een toeristische hotspot. De vergaderingen waren in het Latijn en veel mensen verstonden dat niet. Ze kwamen voor het schouwspel."

Honderden mensen trekken naar Dordrecht om de vergaderingen bij te wonen. De stad vaart er wel bij. „Economisch bracht het zeker wat op. De herbergiers hebben genoten van deze periode. Op een bepaald moment zouden sommige sessies besloten worden. Daar hebben de herbergiers tegen geprotesteerd, die waren blij dat er mensen kwamen."

Veel informatie over hoe deelnemers en toeschouwers de vergaderingen beleefden is er verder niet. Dat heeft een reden. „Tijdens de Synode was er een persverbod. Dat was eigenlijk heel on-Nederlands, maar het gevaar was dat mensen gingen uitgeven wat er gezegd werd. Ze waren bang dat het de vergaderingen zou kunnen beïnvloeden. De Staten-Generaal heeft daarom een plakkaat opgesteld waarin stond dat er zware boetes en lijfstraffen op stonden.”⁴

---

⁴ Van der Heijden, 27 oktober 2018, AD.nl.